

1. Как всеки български гражданин може да играе роля в политическите процеси в страната и трябва ли да се въведе задължително гласуване?

В условията на ерозирана и дълбоко поразена от недемократични практики политическа система е абсолютно необходимо да се вземат бързи и адекватни мерки за нейното оздравяване. Масовото купуване на гласове, контролираният и корпоративен вот са решаващи по време на местни избори, но имат също така и своето огромно влияние върху резултатите от националните парламентарни избори, върху изборите за европейски парламент и върху изборите за президент на републиката.

По време на предизборните кампании в България се наблюдава процес на тотален отлив на идеи, послания, ценности и политики за сметка на засилена компроматна война. От друга страна се залага преди всичко на така наречения „технологичен“ вот, свързан с организацията на гласуването за съответната партия в изборния ден – членове на комисии и техните близки, „застъпници“ и гласовете, които те могат да осигурят, купен вот, контролиран вот – сигурни и гарантирани гласове, които не се нуждаят от агитация или от рационален избор след личностен/партиен сблъсък на идеи, ценности, политики.

Идеята за задължително гласуване дълго бе критикувана и отхвърляна като недемократична. Трябва да се има предвид обаче, че нормалното функциониране на демокрацията изисква пълноценното участие на нейните граждани в изборния процес. Защото именно това е нейната същност. Правото на глас е и задължение на съвестния гражданин. Това е отговорност пред демократичната система и обществото. Феноменът на отказа от гласуване засилва употребата на порочни електорални практики през годините – емпирично доказано явление, съдейки от историята на българските избори след промените.

Въвеждането на задължително гласуване безспорно би имало положителен оздравителен ефект за демократичната система в България. Купеният, контролиран и корпоративен вот до голяма степен се обезмислят от масовия вот.

Определени среди в българското общество предполагат, че въвеждането на задължително гласуване би увеличило влиянието на крайните, популистки и национално-безотговорни партии, но все пак в новата ситуация в урните ще влязат гласовете на хора, които не припознават съществуващите партии като изразители на техните виждания, идеи и ценности. Така че по-скоро техният вот би се насочил към умерените политически организации, които няма да нарушат равновесното състояние на живота на негласуващите.

Въвеждането на задължително гласуване може да се подкрепи и от въвеждане на изисквания за образователен ценз на гласуващите. Недопустимо е хора, които не могат да напишат собственото си име, да вземат решение за бъдещето на цялото общество. Същевременно това ще ги насърчи да започнат или да завършат своето образование.

В училищата трябва да се въведе предмет за гражданско и демократично образование на учениците, който базисно да им разяснява функционирането на демократичната система и важността на тяхното пълноценно участие.

2. Възможностите за гражданите за формиране или присъединяването им към политическите партии.

Възможностите на българските граждани да формират политически партии не са толкова ограничени, колкото самата възможност тези партии да участват пълноценно в политическите процеси. Българската политическа система е изключително затворена. Няколко партии разполагат с огромни и недостижими финансови и информационни ресурси.

Да речем, че група студенти имат прекрасни идеи и решат да направят партия. Изпълняват разпоредбите на закона и в крайна сметка регистрират партията. Идва времето на изборите, когато на новата партия ще са ѝ необходими милиони за реклама по медиите, печатна агитация и за застъпници. Дори само във финансово отношение партийно-политическият проект на студентите е обречен на неуспех. Какво остава за медиите, които видимо толерират определени партии за сметка на други или самите те са хибридни образувания между първата и четвъртата власт.